

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Izjave, predloge, pravnice spise, ki je zanje določen rok in pridejo k sodišču po pošti, je smatrati za pravočasno vložene, ako so oddane na pošto zadnji dan rokú ob takem času, da je mogel poštni urad na njih zaznamovati oddanje istega dne. To velja kolikor za promet v daljavo, kolikor za lokalni promet.

(Plenis. sklep od 27. junija 1899 praes. 306/99. Knjiga judikatov št. 143.)

V konkretnem slučaju je odredilo c. kr. najvišje sodišče, naj se natančno poizve, ob kateri uri se je oddal revizijski spis na pošto, to pa v svrhu, da se more ugotoviti, ali je bil pravni lek pravočasno vložen ali ne. Glede na to je c. kr. justično ministrstvo z noto od 3. maja 1899 št. 9590, naslovljeno na predsedstvo c. kr. najvišjega sodišča, zaželelo doznati definitivno judikaturu c. kr. najvišjega sodišča o potrebi takih poizvedovanj, da bi potem izdalo potrebno naredbo.

Predsedstvo c. kr. najvišjega sodišča je potem v smislu instrukcije, potrjene z najvišjim sklepom od 7. avgusta 1872, odredilo posvetovanje o sproženem vprašanji v plenisičarnem senatu, ki je po vsestranskem pretehtanju sklenil, da se vpiše gorenji pravorek v judikatno knjigo.

Razlogi.

C. kr. najvišje sodišče se je že opetovano bavilo z vprašanjem o pravočasnosti vlog, katere je vložiti v določenem roku in ki pridejo po pošti na sodišče (§ 89. sod. org. zak.)

I. V odločbah od 10. maja 1898 št. 6238 in od 26. julija 1898 št. 9910 se je izreklo načelo, da določila §-a 89. sod. org. zak. ni vporabljeni, ako je stranka oddala spis zadnji dan rokú ob takem času na pošto, ko brezdvomno in jasno dotičnega sodišča vložišče ni bilo več odprto, ker je bil v tem slučaju ob času oddaje na pošto rok že pretek. Oba slučaja sta se tikala vlog, ki so bile na dunajska sodišča naslovljene in na Dunaju oddane. Nasprotna mnenja so izrekala, da zadošča, ako se spis odda zadnji dan na pošto in da je v to svrhu na razpolago cel dan. Nazor, izrečeni v gorenjih sklepih, pa se je uveljavil tudi za razdaljni promet s sklepom od 21. januarija 1899 opr. št. 1201, s katerim se je c. kr. dež. sodišču v Črnovcah naložilo ugotoviti, ali se

je oddala revizija, ki je bila na pošto oddana v Kimpolungu dne 14. decembra 1898 kot zadnjega dne rokú in ki je došla 16. decembra 1898 na deželno sodišče v Črnovcah, ob takem času na pošto, ko je bilo vložišče deželnega sodišča še odprto.

II. Nasprotno se je izjavilo s sklepoma od 29. marca 1898 št. 4265 in od 2. novembra 1898 št. 14732, da so spisi, ki so vezani na gotov rok, pravočasno vloženi, češ, da so bili oddani zadnji dan rokú na pošto. Pri teh odločbah se ni nič uvaževalo, ob kateri uri zadnjega rokú se je oddaja na pošti zvršila, in se je tako implicite izrazilo mnenje, da se ne ravna za gotov dnevni čas in sosebno ne za čas, ko je vložišče naslovnega sodišča odprto. Da se smejo stranke tudi v kraju sodišča posluževati lokalne pošte za občevanje s sodiščem, in da je tudi v tem slučaju vporabljeni § 89. sod. org. zak., to se nikdar ni zanikalo, pač pa se je v odločbi od 15. marca 1898 št. 3783 izrecno priznalo. V vprašanji torej, ali so roki utesnjeni na tisti čas, v katerem je zadnjega dne rokú vložišče oprto, mari je rok računati brez ozira na to in po celem zadnjem dnevu, stojita si dve različni mnenji nasproti, kateri sta izraženi v gori označenih odločbah. S tem je dana tudi podlaga, da je o reči sklepati principijelno po smislu §-a 16. lit. f) patenta od 7. avgusta 1850 št. 325 drž. zak., to je z ozirom na veliko važnost vprašanja za prakso gotovo potrebno in v to daje sedaj povod nota ministrstva.

Pri presojanju tega vprašanja je potrebno, predočevati si zadevna temeljna določila pravnih zakonov. Dvorni dekret od 9. oktobra 1813 št. 1071 je nalagal strankam skrbeti za to, da res pridejo vloge v zakonitem roku k prvemu sodniku. § 528. zak. gal. sod. r. je določal, da zapade rok z zadnjo uro zadnjega dne rokú, ko je sodišče še odprto. § 2. min. nar. od 28. avgusta 1860 št. 205 drž. zak. je izrekal, da je vložiti rekurz pred pretekom zakonitega rokú pri sodišču, in da se dnevi, katere hodi po pošti, ne všttevajo. Te odredbe, ki so vezale konec rokú izrecno na čas, v katerem je odprto bilo sodišče, oziroma tedanji vložitveni protokol ali sedanje vložišče, se niso premestile v nove pravdne zakone. Po §-u 89. sod. org. zak. se dnevi teka po pošti v rok ne všttevajo. Po §-u 125. c. pr. r. konča rok s pretekom zadnjega dne, torej brez utesnitve. Po §-u 74. opr. r. mora pisarniški uradnik na vlogah, ki pridejo po pošti, zaznamovati dan oddaje na pošto. Ura oddaje se tam ne oménja. § 97. opr. r. dopušča strankam pri telegrafičnih vlogah, ki so vezane na gotov rok, v razdaljnem prometu še celo po-

daljšanje roka za pismeno izvajanje telegrama. Po §-u 88. c. pr. r. je vročati v inozemstvu praviloma po pošti in § 343. opr. r. zahteva te vrste vročevanje tudi za kraj sodišča. Po vseh teh določbah prihajamo do sklepa, da zakon ne veže rokú nikjer na čas, v katerem je vložišče sodišča zadnji dan rokú odprto, da je temveč strankam ves zadnji dan rokú odmenjen za vlaganje po pošti, da to velja tako za razdaljni, kakor za lokalni promet ter da je to izrabljanje roka omejeno jedino le po uredbi oddajne pošte, ker je seveda treba vlogo ali telegram oddati ob takem času zadnjega dne roka, da jo pošta pod datumom zadnjega dne še more sprejeti.

Nazor, ki ga izražati odločbi ad I., bi povzročal v praksi tudi mnogih sitnosti, poizvedb, prošenj za postavitev v prejšnji stan itd. Stranke, ki so se prisiljene pravdati ali izvršila voditi pri več, morda sto milj od njih rednega bivališča oddaljenih, včasih malih sodiščih, koder ni odvetnikov, morale bi natančno poučiti se o uredbi vložišča pri vsakem sodišču in vrhu tega še morda poznati razliko astronomnega časa na njih bivališču in pa na kraju sodišča, in ta razlika utegne biti v raznih gradih geografične dolžine v naši monarhiji kedaj pa kedaj jako znatna. Kaj takega pa od strank niti po zakonu niti po čutu pravičnosti ni moči zahtevati. Vrh tega se na poštnih pečatih razen na Dunaju in morda še v nekaterih večjih prometnih središčih navadno ne navaja ura oddaje; sicer pa bi pri tem po izpregledu, nemarnosti, morda tudi po zlorabi lahko nastale pomote, katere bi čestokrat povzročale dolgotrajna in mnogokrat brezsmotrena poizvedovanja in prošnje za postavitev v prejšnji stan. Tudi bi ne bilo nikakor opravičeno, razlikovati med razdaljnim in pa lokalnim prometom; predvsem že radi tega ne, ker zakon sam tega ne razlikuje, potem zato ne, ker strankam tudi »in loco« ni zabranjeno posluževati se pošte za občevanje s sodiščem in so tudi tukaj ravnokar označene težkoče, če se ure oddaje na poštnih pečatih ne oznamujejo, in končno, ker ni racijonelnega in zakonitega povoda, zakaj naj bi veljala v lokalnem prometu raznih krajev in v lokalnem prometu sploh drugačna načela, nego li v razdaljnem prometu in zakaj naj bi stranke »in loco« bile utesnjene na čas, ko je vložišče odprto, zunanje pa ne. Sicer se včasih argumentira, da ni naloga pošte, posredovati v občevanju »in loco«; ta nazor pa v nobenem predpisu ni utemeljen, a je protiven določbi §-a 343. opr. r., ker ni uvideti, zakaj naj bi se to načelo uporabljalo le za občevanje sodišča s strankami, a ne tudi za občevanje strank s sodiščem. Gori povedane težkoče

pri uveljavljanji nazora, obseženega v odločbah ad I. so tolike, da gotovo presegajo neznatno korist, katero dobe stranke iz podaljšanja rokú za nekoliko ur; tako tudi tedaj, če bi se zdela stvar dvomna, ozir na prakso govori za načelo, ki se s tem uveljavlja. Vsa ta razmotrivanja, naj so teoretičnega ali praktičnega značaja, opravičujejo, da se je sklenil le ta judikat.

b) Odredbe o zastaranji glede trgovinskega kakega opravila niso odredbe prisilnega prava.

Z razsodbo od 22. aprila 1899. leta posl. št. I. 28/99-9 odbilo je c. kr. trgovinsko in pomorsko sodišče tržaško tožiteljice R., delniške čistilnice sladkorja na D., zahtevanje, izraženo v njeni tožbi zoper toženo trgovsko firmo B. D. B. v T. in glaseče se tako le: a) razsodba razsodniškega sodišča na borzi v Trstu od 30. januarija 1899. leta št. 25 pod A greši zoper prisilne zakona predpise in ob to je smatrati, da je ista razsodba ničevna in brez pravne kreposti; b) temu dosledno povrni toženka tožiteljici v 14 dneh izogibom izvršila novčne zneske, plačežne po razsodniški razsodbi pod A, namreč vsoto 373.50 gld. za odškodovanje, 4.35 gld. za tožbene stroške in 45.50 gld. za pristojbine razsodniškega sodišča, vkupe torej 423.65 gld. s 6% obrestmi vred, od 9. februarija 1899. l. dalje tekočimi ter povrni jej tudi pravdne stroške; — ob enem je obsodilo tožiteljico na pravdne stroške navedši to-le

dejansko stanje:

V spornem poslu, razvivšem se pred rasodniškim sodiščem na borzi tržaški med denšnjima strankama, na platež 375.50 gld. s pr. vred za poravnanje izgube, nastale na morji poškodovanjem blaga, ki ga je bila toženka kupila in tudi prejela 1897. l. brez prigovora za gotove novce, — obsojena je bila tožiteljica z razsodbo pod A. da mora plačati toženki vtoževano vsoto s pr. vred. V tem pravnem sporu je podlegla tožiteljica zato, ker razsodniško sodišče ni vsprejelo prigovora zastaranja po čl. 349. trg. zak., dasi ga je bila tožiteljica izrečno oglasila tekem pravdanja. Kakor govore jasno odredbe naših zakonov, nimajo stranke pravice, odrekati se prigovora zastaranja. Radi tega stvarja pa le-ta prigovor, kedar je bil oglašen v pravdanji, prisilno odredbo zakona, na katero se sodišče ozirati mora. Ker je torej razsodniško sodišče odbilo le-ta prigovor, prelomilo je s tem prisilno odredbo zakona in z ozirom

na vse to zahteva tožiteljica, naj sodni dvor vsprejme njeno zahtevanje, v tožbi izraženo.

Toženka priznava sicer, da stranke nimajo pravice odpovedovati se v naprej prigovora zastaranja, ali one smejo vsekakor odrekati se prigovora o zastaranju že dovršenem. Vrhu tega sodržava čl. 349. trg. zak. izrečno tudi odredbo o roku zastaranja, ki si ga stranke same določati smejo. Ako smejo torej stranke same premenjati kako zakona odredbo, to se ne more niti govoriti ne o kaki prisilni zakona odredbi. Razsodniška razsodba, ki so jo morali izreči razsodniki po svojej vesti in po najboljšem svojem znanji, ni prav v ničem zagrešila zoper določbo 6. odst. §-a 595. civ. pr. reda in ob to predlaga toženka naj odbije sodni dvor neutemeljeno tožiteljičino zahtevanje in naj jo obsodi na pravdne stroške.

Svojo razsodbo je prvo sodišče tako le obrazložilo:

Občni drž. zakonik ne sodržava nobenega okončanja (definicije) o prisilnih zakonih; po traktatistih slove to okončanje tako-le: »Ius, quod privatorum pactis mutari nequit.« Prisilni zakoni so torej oni, katerih se morajo stranke strogo držati in sicer tako strogo, da ne smejo one prav ničesar skleniti, kar bi bilo zoper odredbe istih zakonov. V obč. drž. našem zakoniku nahaja se dokaj odredb, na katere so stranke absolutno vezane, one jim namreč prepovedujejo, odtejavati se jim bodisi posredno, bodisi neposredno. V teh slučajih je zakon svetosvet, on zahteva neomejene pokorščine in vse stranke mu se morajo brezuvetno pokoriti, kakor vidimo to na pr. v §-ih 356., 878., 879., 1372. In kakor so stranke vezane na take odredbe, vezan je nanje tudi sodnik, ki je uradoma poklican, da ukaže strankam, jih spoštovati in da jih uvede v krepost tudi zoper njih voljo. Take so prisilne odredbe. Vse drugače pa je uravnana uredba (institucija) o zastaranju.

Ukaznim načinom je prepovedano le to, da stranke ne smejo v naprej odpovedovati se zastaranja in da si ne smejo izgovoriti za zastaranje daljšega časa od onega, ki ga zakoni določujejo (§ 1502. obč. drž. zak.). Temu nasproti ni pa prepovedano, da ne smejo se stranke odpovedati zastaranja, kedar je isto že dovršeno po izteku časa, zanje določenega, in tako sme dolžnik prav po svojej volji plačati zastaran kak dolg, da, v takem slučajih odreka mu zakon celo pravico, plačani dolg nazaj terjati (§ 1432. obč. drž. zak.). Isto tako prepuščeno je povsem na izbor strankam, da li se hočejo ali nečejo posluževati v svojih pravih prigovora zastaranja in nikdar ne sme se sodnik uradoma ozi-

rati na zastaranje, ako niso stranke oglasile odnosnega prigovora § 1501. obč. drž. zak.), kajti on mora se nanj ozirati in izreči o njem svojo sodbo le tedaj, kedar ga je oglasila ta ali druga pravdna stranka. Iz vsega tega izhaja, da odredbe obč. drž. zakonika o zastaranji niso nikakor ne »jus coërcitivum«, nego one so le »jus dispositivum«.

Za slučaje navedene v čl. 349. trg. zak. določen je pravilnim rokom šestmesečni rok, ob enem je pa slovom poslednjega odstavka istega člena prepuščeno na voljo pogodnikov, da si smejo izgovoriti rok ne le daljši, nego tudi krajši od šest mesecev. Z določbo tega člena je deloma premenjen in dét ob moč § 1502. obč. drž. zakonika, ker je namreč v tem členu potrjena izjema glede časa zastaranja; — ko ne sme se namreč po § u 1502. nikdo odpovedati zastaranja niti si more zanje izgovoriti daljšega časa od tega, ki ga zakoni določujejo, dovoljuje čl. 349. trg. zak. strankam, da lahko odstopajo od pravila in da si smejo izgovoriti, kakor se jim vzljubi, ali daljši ali krajši rok od šest mesecev v vseh slučajih, v le-tem členu navedenih. S tem pa ni nikakor ne predrugačeno narava zastaranja.

Ko je bil predložen razsodniškemu sodišču na borzi prigovor zastaranja v smislu čl. 349. trg. zak., bila je dolžnost istemu sodišču, da si ga dene v svoje razsojevanje in da uvaži po svobodnem svojem prepričanju vse razmere in vse okolnosti, na katere se je le-ta prigovor opiral. Ono je dejstveno vzelo tudi v pretresavanje ta prigovor in ga je odbilo, ker je smatralo zastaranje neobstoječim in pogledom na vsa ta uvažanja ne moremo izreči, da je z izpodbijano razsodbo bila prekršena prisilna kaka zakona uredba.

Ker nedostaje torej pogojev, katerimi bi se smelo izpodbijati razsodbo pod A., moral je odbiti sodni svet tožiteljičino zahtevanje in obsoediti jo na podlagi § 41. civ. pr. reda na pravdne stroške.

Z odločbo od 17. junija 1899. leta posl. št. Bc. I. 44/99-2 odbilo je c. kr. višje dež. sodišče tržaško tožiteljice priziv in potrdilo razsodbo prvostopnih sodnikov iz teh le razlogov:

Opiraje se v vsem in zlasti glede tolmačenja o prisilnem pravu na razloge prvostopnih sodnikov, moramo omeniti, da je borzno razsodniško sodišče razpravljalo tudi o prigovoru zastaranja. Prigovornik je namreč trdil pred borznimi razsodniki, da je bil že davno iztekel rok šestih mesecev, določen po čl. 349. trg. zak. za utrjanje nedostatkov na blagu zoper prodalca. Oni so pa bili tega mnenja, da čas zastaranja ni bil še iztekel in so ob to tudi odbili le-ta prigovor.

Redni sodnik sme vsekakor pretresavati razsodniško razsodbo, a le v tesnem obvodu, načrtanem po čl. XXV. zakona od 1. avgusta 1895 čl. 112; on ne sme pa pretresavati mnenja v isti razsodbi izraženega o tolmačenji zakonov, uporabljenih za navedeni slučaj, kajti sicer bi se razvezalo tako njegovo razsojevanje v pravo razreševanje priziva zoper razsodniško razsodbo, kar ni pa nikakor ne dopuščeno.

Revizijsko pritožbo odbilo je c. kr. vrhovno sodišče z odločbo od 4. oktobra 1899. leta št. 12759, dodavši še te-le razloge:

Revizijska pritožba nima nobene pravne podlage. Prisilne zakona odredbe so le one, katerih osebujnikov dogovori promeniti ne morejo in ki izključujejo vkrepoščenje vsakega dogovora, ki ne stoji ž njimi v soglasji. Da bi kaka taka odredba v navzočem slučaju bila rušena, o tem ni govora. V čl. 349. trg. zak. in sicer v 5. odstavku istega dovoljuje se strankam, da se smejo pogajati o podaljšanji in o skrajšanji roku za prodajalčevo odgovornost in radi tega ni možno prištevati le-teh odredb med odredbe prisilnega prava.

Vprašanje pa, da li je razsodba razsodniškega sodišča, izrečena po oglašenem prigovoru zastaranja, v svojem bistvu opravičena, ali ne opravičena, odmika se slovom odredbe čl. XXV. zak. od 1. avgusta 1895 št. 112 pristojnosti rednih sodnikov. T.

c) Po smislu čl. LI. uvodnega zakona k civilnopravdnemu redu ni le pogojev za postavitve v prejšnji stan soditi po prejšnjih predpisih, nego je tudi postopanje na tožbo izvesti po teh predpisih.

C. kr. okrajno sodišče v Č. je na tožbo Mihaela V. proti Janezu K. zaradi postavitve v prejšnji stan zoper razsodbo z dne 27. marca 1897. l. št. 2092, ker je našel nova dokazila, uvedlo postopanje po civilnopravdnem redu z dné 1. maja 1895. l. št. 113 drž. zak., o pogojih postavitve v prejšnji stan je pa sodilo po predpisih obč. sod. r. z dné 1. maja 1781. l. št. 13 zb. pr. zak. in je z razsodbo z dné 25. avgusta 1899. l. opr. št. CI 133/99 3 tožbeno zahtevo zavrnilo iz razloga, da ni pogojev za postavitve v prejšnji stan.

Zoper to razsodbo je vložil tožitelj priziv, ki ga je opiral tudi na formalni prizivni razlog, da je razsodba nična, ker je izdana na temelju napačnega postopanja, češ, da bi se bila morala v navzočem slučaju

vršiti po sumarnem postopanju, ker se gre za postavitev v prejšnji stan proti razsodbi, ki je iztekla v sumarnem postopanju in da bi se bila morala vsa razprava vršiti po predpisih starega postopanja; toženec je pa podal priobčilo na priziv, v katerem trdi, da je člen LI. uvodnega zakona k civilno-pravdnemu redu tolmačiti tako, da je pač o pogojih za postavitev v prejšnji stan soditi po starih predpisih, §-u 371. in nasl. občnega sodnega reda, da je pa o tožbah postopati po novem civilno-pravdnem redu.

C. kr. okrožno kakor prizivno sodišče v Novem mestu je v nejavni seji — stranki sta se odpovedali ustni prizivni razpravi — sklenilo dne 19. oktobra 1899 opr. št. Bc 28/99-7, da je tožiteljev zgoraj navedeni prizivni razlog utemeljen ter je izpodbijano razsodbo s predidočim postopanjem kakor nično razveljavilo in sodišču prve inštanče naložilo, da po pravomočnosti sklepa uvede na tožbo postopanje po predpisih občnega sodnega reda z dné 1. maja 1781. l. ter dosedanje stroške vpošteva za pravdne stroške.

Razlogi.

Tožitelj zahteva postavitev v prejšnji stan zoper razsodbo z dné 27. marca 1897. l. št. 2092, torej zoper razsodbo, ki je iztekla, predno je novi civilno-pravdni red stopil v veljavo, ter izpodbija sedanjo razsodbo v prvi vrsti zaradi ničnosti, ker je sodišče prve inštanče o tožbi razpravljalo in izreklo sodbo po predpisih novega civilnopravnega reda.

Priziv zaradi ničnosti je utemeljen ker je po jasnem določilu člena LI. uvodnega zakona k civilnopravdnemu redu zoper končne razsodbe, ki so bile izdane pred dnevom, ko je dobil novi pravdni red moč, dopustna postavitev v prejšnji stan le po dosedaj veljavnih pravnih spisih. Pravda zaradi postavitve v prejšnji stan je le vmesna pravda v eni in isti pravni stvari in je tedaj z glavno pravdo v tako tesni zvezi, da ni dopustno, v eni in isti pravni stvari razpravljati in razsojevati po čisto različnih pravnih predpisih, in sicer to tem manj, ker spadajo pravdni zakoni v javno pravo ter ni strankam dano na voljo, izvoliti si to ali ono pravdno postopanje.

Razsodba in predidóče postopanje sta torej nična že z ozirom na dosedanje pravdne predpise, po katerih je bilo stvar razpravljati, — nična pa tudi po §-u 477. št. 4 c. pr. r., ker se je z nezakonitim ravnanjem tožitelju vzela možnost, razpravljati pred sodiščem po v to določenih pravnih predpisih.

C. kr. najvišje sodišče je z odločbo od 28. novembra 1899 št. 17620 revizijski rekurz toženčev zavrnilo in sklep prizivnega sodišča potrdilo, in sicer iz teh-le razlogov:

Dovolitev postavitve v prejšnji stan ima za posledico, da se ponovi že pravomočno razsojeni pravni spor v mejah te dovolitve. Zato se pa tudi pravda, ki se je pričela za časa veljave starih pravnih predpisov in se vsled postavitve v prejšnji stan ponovi, more v smislu čl. XLVII. odst. 1. uvodnega zakona k civilno-pravdnemu redu le po teh predpisih razpravljati in razsoditi, ako glede postopanja ni izrecnega dogovora strank v smislu čl. XLVII. odst. 2¹⁾ navedenega uvodnega zakona. — Tolmačenje revizijskega rekurenta, po katerem je člen LI. uvodnega zakona uporabljati samo zastran presoje pogojev za postavitve v prejšnji stan, ne pa tudi gledé postopanja o postavitvi, ni pravilno že po besedilu člena, ki govori splošno o dosedaj veljavnih pravnih predpisih, a tudi zaradi tega ne, ker zakon ne more imeti namena, med pravdo, ki se je razpravljala po starem pravu, in med pravdo, ki jo je po starem pravu ponoviti, vplesti vmes postopanje po novem pravu.

Ker se tedaj uporaba napačnega postopanja ni sanirala po dogovoru strank, marveč jo je tožitelj v prizivu grajal, zato prizivno sodišče takšnega, pravnim predpisom neustrezajočega postopanja ni moglo pustiti veljati in razsodbe, ki se je izrekla v takem postopanju, ni moglo vzeti v meritorno presojo. Sklep prizivnega sodišča je torej popolnoma utemeljen.

A. Levec.

d) Dejanske ustanovitve prizivnega sodišča je moči izpodbiti jedino le s stališča §-a 503. št. 3 civ. pr. r.

A. je tožil zakonska B. iz C. na plačilo 380 gld. kupnine za opeko. Toženca sta ugovarjala, da jima je bil dolg odpuščen; tožitelj pa je to zanikal, češ, ni se izpolnil pogoj odpusta, da toženca ne bosta od A-ja kakor očeta nezakonskega otroka svoje hčere — B. je bil njen varuh — zahtevala izpolnitve očetovskih dolžnostij.

Prvo sodišče je zavrnilo tožbeno zahtevo iz razlogov, ker se je na podlagi zaprisežne izpovedi hčere toženčev in zaslišanja B. in C. prepričalo o tem, da je tožitelj tožencema dolg odpustil.

¹⁾ Tu ima najvišje sodišče pač v mislih čl. XLIX. uvodnega zakona in navaja le po pomoti čl. XLVII. odst. 2. —

Prizivno sodišče je, zaslišavši na prizivni razpravi zgol informativno toženko C., ugodilo tožiteljevemu prizivu in tožena obsodilo po tožbeni zahtevi v plačilo. V razlogih se ocenjuje in presojuje samostojno podatki razprav in dokazov, provedenih na prvi inštanci ter se iz njih v zvezi z informativnim zaslišanjem C. izvaja prepričanje, da se ugovarjano odpuščenje dolga ni zgodilo brezpogojno, da se pogoj ni izpolnil, da torej ni govora o odpuščeni dolga, ki bi bilo pravovezno za obe stranki (§-a 1381. in 1444. o. d. z.).

Reviziji tožencev c. kr. najvišje sodišče z odločbo od 31. oktobra 1899 št. 12125 ni ugodilo.

Razlogi.

Ako pritožitelja v svojem izvajanju hočeta izpodbijati dejanske ustanovitve in očitve prizivnega sodišča ter skušata dokazati, da pravilno in utemeljeno je le prepričanje prvostopnega sodišča, ne pa ono prizivnega sodišča, ki sloni zgol na informativnem zaslišanju toženke C. in na nezaprisežnem zaslišanju tožitelja: tedaj to ni uveljavljenje nikakega revizijskega razloga, kajti prizivnemu sodišču pristojna, da skrbno ocenivši vse podatke prizivne razprave presodi po prostem prepričanju, ali in v koliko je dejanske navedbe smatrati za resnične (§-i 463., 498. in 272. c. pr. r.), revizijsko sodišče pa je na ocenjenje dokazov od strani prizivnega sodišča vezano in dejanske okolnosti v sodbi prizivnega sodišča zamore inštanca revizijska preiskati in popraviti jedino le po št. 3 §-a 503. c. pr. r., rekše, kolikor se ne strinjajo s pravnimi spisi. Po mnenju tožencev pa naj bi bil revizijski razlog št. 3 §-a 503. l. c. utemeljen tudi s tem, da je prizivno sodišče vzelo za podlago svoji sodbi dejstvo, da je izjava tožiteljeva glede odpuščanja dolga tožencev bila pogojna, to dejstvo da se pa ne strinja s spisi. Glede tega se samo opozarja, da ta okolnost ni nikak samovoljni dejanski temelj razsodbe, nego jo je prizivno sodišče na podlagi prizivnega postopanja ter zaslišanja C. na prizivni razpravi po §-u 272. c. p. r. ustanovilo in za dokazano smatralo in torej v tem pogledu ne more biti govora o kakem protivju s spisi in vzlasti ne z navedbami, katere je storila C. na prizivnem sodišču. Revizijskega razloga št. 3 §-a 503. c. pr. r. potemtakem tukaj ni in zato je bilo revizijo, ker je neutemeljena, zavriniti.

e) Pripustiva je tužba protiv samoga prezaduženika, ako tužitelj izjavi, da netraži plateža iz imovine, koja sačinjava stečajnu masu i ograničuje ovrhu na inu imovinu (§-i 5, 6 i 9 stečajnog reda).

Tužbu tužitelja D., kojom je pitao da bude tuženi, nad imovinom kojega bio je otvoren stečaj, osuđen, da mu plati iznos od for. 358·82 pod prijetnjom ovrhe i to iz imovine, koja ne tvori stečajnu masu, sud prvoga stepena odbio je s razloga, što polag § 1. stečajnog reda prezaduženik iza otvorena stečaja nemože razpolagati nesamo imovinom, koja je ovrhi podvrgnuta, nego nit onom, koja ga dopane tečajem postupka stečajnoga.

Sud drugog stepena usljed priziva tužitelja ukinuo je pobijanu presudu i odpravio pravnu stvar sudu prvoga stepena, da raspravlja i izreče novu presudu negledeć na prigovor, podignut od tuženika, da on neima pasivne legitimacije u ovoj parbi, iza kako ovaj zaključak zadobije pravnu moć, pošto se neradi o imovini, koja sačinjava stečajnu masu, već ob onoj § 9. steč. reda, kojom prezaduženik može razpolagati i jere se ne može nijekati, da tužitelj neima interesa da utvrdi već sada ovršni naslov u svrhu, da ga ostvari čim tuženi bude razpolagao imovinom nepodvrgnutoj stečajnoj masi.

C. kr. vrhovno sudište usljed previdnog utoka tuženoga zaključkom 19. dec. 1899, br. 18224 nije udovoljilo ovomu. Tužitelj naročito izjavio je, da netraži plateža iz imovine, koja tvori stečajnu masu, već od samog tuženoga, i ograničio je ovrhu na imovinu, koja nije podvrgnuta stečajnoj masi. Po §-u 6. steč. r. nakon otvorena stečaja nemogu se proti prezaduženiku nastaviti parnice o imovini, koja ide u masu stečajnu. Iz ovog i §-ov 5 i 9 steč. r. mora se zaključiti, da se tražbina protiv osobe prezaduženika, ako se izključi ovrha na imovinu, koja tvori stečajnu masu, može podignuti protiv samog prezaduženika. Pitanje, da li će doći do imovine i kada, koja neće sačinjaviti stečajnu masu, ima se riješiti u ovrhi; nu činjenica, da takve imovine u ovaj čas neima, nemože priečiti podignuće tužbe, koja ide na to, da postigne spram prezaduženika presudu, tim više, što je ova bezkrijeposna glede stečajne mase.

f) Dopustna je zavarovalna eksekucija na podlagi ne še pravomočne rzsodbe, ako zavezanec preti, da se izjavi insolventnim (§ 370. zvrš. reda.)

Na podlagi ne še pravomočne rzsodbe in pisma zavezančevega zastopnika, da zavezanec ne more vseh svojih upnikov plačati, da zato ponuja 50 procentov in da sicer, če se ne sprejme ta ponudba, mora priti do konkurza, je zahtevajočemu upniku prvo sodišče dovolilo eksekucijo v zavarovanje terjatve z rubežnijo in shrambo zavezančevih efektov.

Rekurzno sodišče je na rekurz provizornega oskrbnika, ki je bil mej tem imenovan za konkurzno maso zavezančevo, odbilo predlog zahtevajočega upnika za dovoljenje varnostne eksekucije iz razlogov: Po §-u 370. zvrš. reda se na podlagi rzsodeb, predno stopijo v pravno moč, sme eksekucija v zavarovanje denarnih terjatev dovoliti samo tedaj, kedar se sodišču verjetno izkaže, da bi se sicer brez tega zavarovanja ne dale ali pa jako težko dale izterjati prisojene denarne terjatve ali kedar je treba rzsodbo izvršiti v inozemstvu. Treba je torej take okolnosti izkazati, vsled katerih se deli imovine lahko odtegnejo zahtevajočemu upniku in to bi bilo tedaj, če bi se bilo bati, da zavezanec utegne stvari prodati ali poskriti. Če pa se zavezanec izjavi insolventnim in če se potem o njegovem imetju otvori konkurz, tedaj se s tem prepreči samo poplačilo jednega upnika na škodo ostalih upnikov, a dosega enakomerno poplačanje vseh upnikov, nikakor pa se predmeti imetja ne odtegnejo upnikom. Če se je torej izjava insolvence izkazala za verjetno, to ni noben razlog začasnega zavarovanja, in je torej odbiti stavljeni predlog.

Najvišje sodišče je z odločbo od 19. januarja 1899, št. 437, sklep prvega sodnika zopet uveljavilo, ker je zahtevajoči upnik popolnoma v smislu §-a 370. zvrš. reda s pismom zavezančevega zastopnika od 3. novembra 1898 verjetnim dokazal, da bi se brez zahtevanega izvršila v zavarovanje onemogočilo ali znatno otežilo izterjanje sodno priznane terjatve in ker dopustnost izvršila v zavarovanje ni — kakor pri začasni odredbi po §-u 379. zvrš. reda — navezana na verojetnost, da bi sicer zavezanec zahtevajočemu upniku namenoma onemogočil in znatno otežil izterjanje njegove terjatve, ker se naj nadalje pravnim sredstvom §-a 370. zvrš. reda zahtevajočemu upniku zagotovi popolno poplačilo in

se torej pri presoji prošnje za zvršilo v zavarovanje nikakor ne more vpoštevati to, da je moči konkurznim potom doseči z vsemi drugimi upniki le enakomerno poravnanje.

g) K praksi pri eksekutivni prodaji iz proste roke.

C. kr. okrožno sodišče v Rudolfovem kot rekurzno sodišče je v zvršilni stvari firme G. B. zahtevajoče upnice zoper M. P. zavezanca zaradi 81 gld. 52 kr. vsled rekurza zahtevajočega upnika zoper sklep c. kr. okr. sodišča v M. z dne 7. marca 1899, opr. št. E 550/98/5 v nejavni seji storilo nastopni sklep z dne 7. aprila 1899 opr. št. R. I. 59/99—6:

Rekurzu, v kolikor je naperjen zoper dostavek sklepa, prodajo zarubljenih premičnin iz proste roke dovoljujočega, s katerim se zahtevajočemu upniku podeljuje rok do 31. marca 1899 v svrhu, da poišče kupca, ki bi premičnine iz proste roke kupil, ter določuje, da bi se smatralo, da zahtevajoči upnik odstopi od zvršila, če bi do podeljenega mu roka ne stavljal nadaljnega predloga, — se ugotovi ter izvršilnemu sodišču prve instance nalaga, da opustivši izpodbijani dostavek, uradoma prouzroči dovoljeno izvršilo po prodaji iz proste roke.

Utemeljitev.

Prodaja zarubljenih premičnin spada med izvršilna dejanja izvršilne eksekucije na premičnine. Prodaja zarubljenih premičnin je sodna prodaja ter je po določilih izvršilnega reda ali prodaja iz proste roke ali pa prodaja po dražbi. — Po §-u 16. izvrš. reda se opravlja dovoljeno izvršilo uradoma, v kolikor ni v tem zakonu določenega nič drugega.

Odredba izvršila dovoljene eksekucije se ravna po določilih §-a 160 opr. reda; eksekutivno prodajo zarubljenih premičnin iz proste roke, katera je v smislu §-a 280. odst. 2. izvrš. reda dopustna tudi tedaj kedar se pri dražbi niso mogle prodati zarubljene premičnine, urejujejo določbe §-a 268. ter nadalje izvrš. reda ter §-ov 390—392. opr. reda. A nobena teh določeb ne ustanavlja, da mora v slučaju eksekutivne prodaje iz proste roke poiskati kupca zahtevajoči upnik, da se mu v to svrhu podeli rok, ter da, če v podeljenem mu roku ne stavi nadaljnega predloga, je smatrati, da odstopi od izvršila. Pač pa izhaja iz teh določil, da mora, kar je za prodajo iz proste roke potrebno — in semkaj spadajo nedvomno koraki, da se dobi kupec — ukreniti eksekucijski

organ ter da mora le-temu eksekucijsko sodišče določiti rok, v katerem se mora izvršiti prodaja iz proste roke.

Rekurzu je bilo torej ugoditi ter v smislu §-a 527. civ. pr. reda eksekucijskemu sodišču naročiti, da izloči iz dovolilnega sklepa izpodbjani dostavek ter uradoma provzroči dovoljeno eksekutivno prodajo zarubljenih premičnin iz proste roke.

Kazensko pravo.

Radi razžalitve nemškega cesarja (§ 488. k. z.) sme državno pravdnništvo list zaseči.

Članek »Kako napravi cesar Viljem II.« v »Domovini« l. 1899. št. 39, je c. kr. državno pravdnništvo v Celji zaplenilo, a c. kr. okrožno sodišče v C. je z razsodilom z dne 5. oktobra 1899, Pr. 21/99/2, to zaplembo potrdilo. Na ugovor odgovornega urednika je isto sodišče s sodbo z dne 31. oktobra 1899, št. Pr. 21/99/7, to zaplembo razveljavilo iz nastopnih razlogov:

Sodišče je prišlo do prepričanja, da vsebina omenjenega članka ne tvori pregreška v smislu §-a 488. k. z., ker je izrečena tam le notorična resnica, katero je objavljalo časopisje celega civilizovanega sveta in je na koncu omenjenega članka izrečena le logična posledica in dopustna kritika; § 488 pa zahteva, da se z izmišljenimi dogodki koga dolži.

Pa če bi tvorila tudi vsebina omenjenega članka res kako razžaljenje cesarja Viljema II., nima nikjer v naših kazenskih zakonih državni pravdnik pravice, nastopiti kakor tožnik v tej stvari. C. kr. državno pravdnništvo se opira na § 493. k. pr. r. Ta točka je v denšnjem slučaju popolnoma neumestna, kajti nje vsebina je le-ta, da sme drž. pravdnik tudi tedaj, kedar ne nastopi proti storilcu subjektivne tožbe zahtevati iz javnih interesov zaplembo tiskovine. A s tem je le rečeno, da sme pustiti subjektivno postopanje in se zadovoljiti samo z objektivnim postopanjem, to je z zaplembo tiskovine. Opusti pa lahko subjektivno tožbo le, če jo sploh ima, a te v zaseženem članku nima. V §-u 495. k. z. je odločno navedeno, da se sme v slučajih §-ov 487 do 494 k. z. vršiti preiskovanje in kaznovanje le na zahtevo žaljenega, in zakon z dne 17. decembra 1862, št. 8 drž. zak. za leto 1863 navaja v členu V., da se sme zaradi prestopkov in pregreškov v §-ih 487 do

491 in 496 k. z. določenih, uradoma le takrat preganjati, ako so naperjeni proti državnemu ali deželnemu zboru, proti javnim uradom ali pa proti samostojnim oddelkom zadnje omenjenih. Nikjer ni najti, da se uradoma preganja žaljenje nemškega cesarja. Drž. pravdnik omenja v svojem predlogu tudi §-a 494 a k. z.; toda v tej točki se nahaja le obtežilna okolnost, ki pride še-le takrat v poštev, če se kdo obsodi in to seveda tedaj, kedar nastopi pravi tožitelj. Tudi na § 66. kaz. zak. se ni moči sklicevati, kajti tam je določno povedano, da mora imeti tako kaznjivo dejanje znake § a 58. k. z., to je veleizdaje, in to zaradi državnopravnega razmerja med Avstrijo in nemško državo, — nikakor pa ne samo znakov kakega prestopka po §-u 488. k. z.

Zaplemba je torej iz stvarnega in formalnega razloga neopravičena in se je ovrгла.

C. kr. višje dež. sodišče v Gradcu je z odločbo od 13. decembra 1899, št. D 209/99, pritožbi c. kr. drž. pravdnštva ugodilo in zaplembo potrdilo iz razlogov:

Članek »Kako napravi cesar Viljem II.« govori o posameznih njegovih dejanjih, ki so izvor monarhične oblasti in jim spodtika nečiste in zaničevanja vredne nagibe, akoravno mora tako dejanje najvišje vladne oblasti po etičnih nazorih roditi le najstrožja pravica in najbolj neosobna nepristranost. Navajajo se torej izprevrnjeni dogodki in cesar Viljem II. kriviči določenega nepoštenega dejanja, katero bi ga utegnilo v mislih ljudi ponižati.

Članek ni v mejah dovoljene kritike, kakor prva inštanca meni, ampak je prekoračil to mejo za veliko in je brezdvomno njegova vsebina pripravna, da vtemelji čin zoper varnost časti po §-u 488. k. z., ki je kazniv po §-ih 493, 494 a k. z. Subjektivno preganjanje radi defktov zoper varnost časti sme se vsekakor le na predlog upravičenega zasebnega obtožitelja vršiti in brezdvomno ni določil zakona od 17. dec. 1862, št. 8 drž. zak. iz leta 1863 uporabljati za ta slučaj. A tu ne gre za subjektivno preganjanje, nego za zasego članka v objektivnem postopanju. V §-ih 487 in nastopnih k. pr. r. določuje se subjektivno postopanje v tiskovnih rečeh in razlikuje strogo med delikti, ki se uradoma preganjajo in med privatnimi delikti; v §-u 493 k. pr. r. pa ni take razločitve, nego se za predpogoj dopustnosti objektivnega postopanja le dvoje ustanavlja, namreč da obstoja kazniv učin v obče, in da se dotika javnega interesa tisto kaznivo dejanje, katero je preganjati. Gledé znaka kaznivega čina zakon tukaj protivno §-u 487. k. pr. r. ne dela razločka

in ker kaznivo dejanje, ki se mora v javnem interesu preganjati, v ta interes zmerom zasekava, kaže uprav posebno navajanje momenta javnega interesa na to, da je državni pravdnik v objektivnem postopanju poverjen tudi za postopanje radi privatnoobtožnih deliktov seveda le pod pogojem, da se je s takimi delikti, ki se subjektivno le na predlog poklicanega zasebnega obtožitelja preganjajo, poseglo v krog javnega interesa.

Javni interes se izpreminja in zato določuje po splošnih državnih in političnih razmerah. Tačas je zveza z nemško državo — naslonjena na državno pogodbo in opetovano naglašana v najvišjih prestolnih govorih, v enuncijacijah vodilnih ministrov obeh držav ter v javnih zastopih — bistvo in zaslonba vnanje politike naše države; napadi na to zvezo ali nositelje te zvezne misli nasprotujejo javnemu interesu. Ako ti napadi meje dovoljene kritike ne prekoračijo, tedaj so proste izjave mnenja in se ne morejo preganjati, če se pa v kazniva dejanja zagoščijo, dan je pogoj za postopanje državnega pravdnika (§ 493 k. pr. r.), ki je k stavljenu predlogu v objektivnem postopanju upravičen. Bilo je toraj pritožbi drž. pravdnništva ugoditi.

Književna poročila.

Dr. Fr. Klein: Vorlesungen über die Praxis des Civilprocesses. Wien, 1900 (Manz). — Cena: K 5'40.

Predavanja, katera je imel Klein lansko poletje na vseučilišči dunajskem, so v tej knjigi zbrana. Novi sta le X. in XI. poglavje o prizivnem postopanju in o rekurzu. Knjigi se že glede na osobo predavatelja, odnosno izdatelja, ki je glavni vstvaritelj novih civilno-pravnih zakonov in čuvar njih strogega izpolnjevanja, pripisuje velika važnost. Za »Slov. Pravnik« nam je o njej obljubljen daljša recenzija.

Доказна средства у нашем старом казненом поступку.
Napisao Aleksa S. Jovanović. Preštampano iz »Branica«. Beograd, 1898. 8°. 42. Ciena 60 para dinarskih.

Najprije govori u ovoj svojoj zanimivoj i poučnoj studiji, čiji ćemo sadržaj u kratko našim čitaocem saobćiti, uvaženi srpski juridički pisac i cienjeni naš suradnik o »božjem sudu« ili o upotrebi vode, ognja i željeza kao najstarijem dokaznom sredstvu primitivnog oblika, o kojem govori i Dušanov zakonik. Pod Turcima bilo je poznato dokazivanje božjim sudom pod imenom »mazija«. Vuk Karadžić saobćuje o božjem sudu ovo: »Kad kakvog čovjeka objede, da je što ukrao, a on odgovara da nije, onda uzavre pun kazan ili veliki kotao vode, pa u ovu vrelu vodu metnu komad usijana